

Grażyna Penkowska

(UN)DANGEROUS MEDIA?

(Nie)groźne media?

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9701-3649> E-mail: grazyna.penkowska@ug.edu.pl

DOI: <https://doi.org/10.62266/PK.1898-3685.2023.33a.09>

Wstęp

Media elektroniczne są nieodłącznym elementem życia współczesnego człowieka, towarzysząc mu od urodzenia aż do śmierci. Małe dzieci, nawet kilkumiesięczne niemowlaki, układane są niekiedy przez opiekunów w bliskiej odległości od włączonego telewizora. Rodziców cieszy ożywiona reakcja dziecka na migający ekran i dźwięk. Niektórzy rodzice sięgają po nocniki lub wózki wyposażone w tablety, a nawet kilkumiesięcznym maluchom podają smartfony z kolorowymi obrazkami, twierdząc, że w ten sposób przyzwyczajają dzieci do nowych technologii już od wczesnych lat. Nie baczą przy tym na to, jak bardzo wrażliwa jest sfera emocjonalna małego dziecka¹.

Od początkowych klas szkoły podstawowej dzieci z reguły posiadają własne smartfony, które umożliwiają im nieograniczone korzystanie z Internetu. Smartfony zawładnęły umysłami ludzi na całym świecie bijąc rekordy sprzedawalności od wielu lat². Rodzice pytani o sens tego zakupu wskazują bezpieczeństwo dziecka i stałą możliwość kontaktu, gdy dziecko jest poza domem. Do pewnego momentu życia dziecka rodzice są dumni z jego sprawności w wyszukiwaniu informacji w sieci, w instalowaniu aplikacji, czy osiągnięciach w graniu w gry komputerowe. Z czasem jednak, gdy zauważają nadmierną koncentrację na ekranie smartfona, trudności w komunikacji bezpośredniej, zaniebywanie obowiązków szkolnych, lub domowych, zaczynają się zastanawiać, czy media są bezpieczne?

Nie ma możliwości odwrócenia procesu wchodzenia dziecka w świat wirtualny, jeśli już stał się on ulubionym środowiskiem dziecka i pochłania je bez reszty. Odebranie małemu dziecku smartfona, którym jest pochłonięte bez reszty skutkuje często napadem agresji, krzykiem, gniewem, a docelowo apatią. Co więcej, rodzice nie mogą skorzystać, w przypadku problemów wychowawczych, ze wzorców wyniesionych z rodzinnego domu, bo ich dzieciństwo nie było w takim stopniu, jak obecnie, powiązane z mediami. Może właśnie dlatego nie dostrzegają dużej siły mediów, nie starają się ograniczać ich oddziaływania, gdy dziecko jest bardzo małe, a jego psychika plastyczna. Rodzice sami umożliwiają mediom zawładnięcie umysłem dziecka, zabraniam mu czasu na zabawę z rówieśnikami, czy na aktywności w plenerze³.

O tym, że rodzice celowo zezwalają dzieciom na długotrwałe oglądanie telewizji, czy granie w gry komputerowe świadczą wyniki licznych badań na całym świecie. Michel Desmurget zebrał wiele wyników badań naukowych dotyczących zgubnych skutków nadużywania mediów i zamieścił je w książce *Teleoglupianie*. Jako motto przywołał na początku swojej książki wypowiedź Victora Strasburgera, profesora pediatrii w Szkole Medycznej Uniwersytetu w Nowym Meksyku o stałym, kumulatywnym i przez to podstępny charakterze oddziaływania mediów na człowieka⁴. To właśnie skumulowana siła mediów jest tak groźna i trudna do zatrzymania.

---

¹ K. Daciuk, *Negatywne oddziaływanie mediów na sferę emocjonalną dzieci*, [w:] *Zagrożenia ze strony mediów*, red. G. Penkowska, Wyd. Naukowe Katedra, Gdańsk 2017 s. 141.

² G. Penkowska, *Media w przestrzeni społecznej – wprowadzenie do problematyki wykorzystania smartfonów w różnych dziedzinach życia*, [w:] *Smartfon uniwersalne medium początku XXI wieku*, red. G. Penkowska, Wyd. Naukowe Katedra, Gdańsk 2018, s. 20.

³ M. Desmurget, *Teleoglupianie*, Wyd. Czarna Owca, Warszawa 2012, s. 41

⁴ M. Desmurget, *Teleoglupianie*, Wyd. Czarna Owca, Warszawa 2012, s. 9.

Czy zatem już w tym miejscu tekstu można odpowiedzieć twierdząco na pytanie zawarte w tytule, czy media są groźne? Media rzeczywiście mogą być niebezpieczne dla dzieci, jeśli nie zachowamy zarówno umiaru w ich stosowaniu, jak i reguł bezpieczeństwa. Wiedza rodziców z zakresu edukacji medialnej powoli wzrasta, ostrożne udostępnianie mediów dzieciom pozwoli na bezpieczne wychowanie dzieci w świecie nowych technologii. Łączenie świata realnego i wirtualnego jest współcześnie niezbędne, ale poznanie otoczenia realnego przed wirtualnym zapewni dziecku poczucie spokoju i bezpieczeństwa, wskaże na sposoby nawiązywania więzi, czy rozwiązywania konfliktów. Przenoszenie strategii rozwiązywania realnych problemów z gier komputerowych nie ma szans na sukces, bo w grach komputerowych panuje siłowy, a nawet krwawy sposób rozstrzygania sporów, a większość gier oparta jest na agresji, przemocy i brutalności⁵.

1. Wpływ urządzeń mobilnych na dzieci w Polsce: rozmiar i konsekwencje

Bezpieczeństwo w sieci analizują badacze mediów w prowadzonych badaniach i projektach. W Polsce jest niewiele badań dotyczących używania urządzeń mobilnych przez małe dzieci, dlatego warto zwrócić uwagę na udostępniane wnioski i rekomendacje z takich badań.

Jednym z pierwszych projektów było prowadzone w ramach Fundacji Dzieci Niczyje w 2015 roku badanie ilościowe o wykorzystaniu tabletów i smartfonów przez małe dzieci. Efektem tego projektu był raport z badań pt. „Korzystanie z urządzeń mobilnych przez małe dzieci w Polsce” oraz Kampania społeczna w mediach: „Mama-Tata-tablet”. Raport zawiera wyniki badań wskazujące na to, jak bardzo urządzenia mobilne wkroczyły do polskich rodzin i znalazły się w rękach małych dzieci. Prezentowane rezultaty dotyczą między innymi⁶:

- skali zjawiska – 64% badanych dzieci w wieku 6 miesięcy do 6 lat korzysta z urządzeń mobilnych,
- liczby dzieci oglądających filmy – 79% dzieci ogląda filmy na urządzeniach mobilnych,
- powodów dla których rodzice udostępniają urządzenia mobilne dzieciom – 69% rodziców korzysta z czasu wolnego, gdy dziecko jest zajęte oglądaniem treści w urządzeniach mobilnych,
- traktowania smartfona jako nagrody – 49% rodziców udostępnia smartfony małym dzieciom jako rodzaj nagrody.

Badania realizowane w Polsce w 2020 roku przez pracowników Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie pt. „*Brzdąc w sieci - zjawisko korzystania z urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 0-6 lat*” były wspierane m.in. przez Ministerstwo Zdrowia. Dane zawarte w Raporcie są zatrważające i w pewnym sensie potwierdzają prezentowane dane z raportu Fundacji Dzieci Niczyje. Pokazują, między innymi, że wśród badanych dzieci w wieku 0-6 lat aż 76% korzysta z urządzeń mobilnych, można zatem wnioskować, że liczba małych użytkowników smartfonów rośnie z każdym rokiem⁷. Kolejnym projektem badawczym zrealizowanym w APS w 2022 roku był projekt o nazwie: „*Brzdąc w sieci 2.0 – używanie urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 4-6 lat, a wybrane funkcje poznawcze*”. Projekt ten otrzymał wyróżnienie w konkursie Perspektywy Medycyny zorganizowanego przez Kongres „Zdrowie Polaków”⁸. Koncentrował się on nie tylko na zbadaniu ilościowych aspektów związanych z korzystaniem przez dzieci z urządzeń mobilnych, ale rozpatrywał konsekwencje stosowania tych urządzeń dla funkcjonowania poznawczego dzieci.

Jedną z Kampanii informacyjno-edukacyjnych pt. „*Pierwsze kroki w (cyber)Świecie*” przewidziana w Polsce na lata 2022-23 ma na celu przekonanie rodziców do ograniczania

---

⁵ E. Kopeć, *Gry komputerowe a rozwój społeczny dziecka*, [w:] Świat wirtualny a świat realny, Stalowa Wola 2013, s. 34.

⁶ A. Bąk, *Korzystanie z urządzeń mobilnych przez małe dzieci w Polsce*, Fundacja Dzieci Niczyje 2015, s. 7.

⁷ M. Rowicka, M. Bujalski, *Raport z badania: „Brzdąc w sieci-zjawisko korzystania urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 0-6 lat*, Akademia Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2020 s. 52.

⁸ <http://www.aps.edu.pl/aktualnosci/sukces-projektu-brzduc-w-sieci-2-0/> [10.06.23]

używania mediów przez małe dzieci⁹. Kampania nawiązuje do zaleceń Amerykańskiego Towarzystwa Pediatrycznego, które nie rekomenduje stosowania żadnych nowych technologii dzieciom do lat dwóch, w szczególności umieszczania telewizorów w sypialniach dziecięcych i narażania dzieci na długotrwałą ekspozycję ekranową, nawet bierną¹⁰.

Wyniki różnych badań dotyczących korzystania z urządzeń mobilnych przez małe dzieci do lat 6 nie są jednoznaczne. Część z nich wskazuje na pozytywne aspekty rozwojowe, inni na negatywne, a część badaczy mówi o braku wyraźnego związku stosowanych urządzeń z rozwojem emocjonalnym i społecznym dzieci.

Do zdeklarowanych entuzjastów korzystania z urządzeń mobilnych przez dzieci należy Małgorzata Cackowska. Uważa, że należy poddać refleksji zmianę sposobów uczenia się dzieci wraz ze zmieniającym się światem, w którym technologie informacyjno-komunikacyjne są w powszechnym użyciu. Sądzi ona, że przejście z tradycyjnego sposobu uczenia się na uczenie się wykorzystaniem urządzeń mobilnych jest aktywizujące i przyszłościowe. Wskazuje na potencjał edukacyjnych aplikacji interaktywnych, które uważa za najbardziej perspektywiczne, z tego powodu, że są stale udoskonalane, aktualizowane i dostosowane do grup wiekowych¹¹.

W gronie badaczy wskazujących na negatywne aspekty związane z mediami cyfrowymi jest Manfred Spitzer. Jako psychiatra styka się w swojej pracy zawodowej z problemami mającymi swoje źródło w nadmiernym stosowaniu urządzeń mobilnych przez dzieci. Nie pisze o zagrożeniach, ale negatywne skutki działania mediów nazywa cyberchorobami. Konsekwencje życia przed ekranem, które dotyczą dzieci, młodzież, a także dorosłych, to według niego: nadwaga, cyberstres, uzależnienie, bezsenność, depresje, cyberchondria itp. Manfred Spitzer ratunek widzi przede wszystkim w szerokiej akcji uświadamiającej, zakładając, że wiele ludzi szkodzi sobie nieświadomie¹².

Czarny scenariusz przedstawiony powyżej nie zawsze się sprawdza. Nie wszyscy rodzice aż tak bardzo ufają nowoczesnym technologiom, by powierzać swoje małe pociechy w ich władanie, zachowując intuicyjny, lub świadomy dystans dziecka do mediów w pierwszych latach jego życia. Nie zawsze też bez troska rodziców w nieograniczonym udostępnianiu mediów rzutuje w kolejnych latach życia dziecka jego wyobcowaniem, uzależnieniem, czy innymi problemami emocjonalnymi. Coraz więcej badaczy wskazuje na to, że nie same urządzenia mobilne są groźne dla dzieci, ale mogą się one stać niebezpieczne w pewnych okolicznościach, na co ma wpływ: wiek inicjacji, czas spędzany przed ekranem, brak kontroli rodzicielskiej nad treściami itp¹³.

2. Co studenci pedagogiki sądzą o bezpieczeństwie w Internecie

Korzystanie z mediów jest obecnie powszechne. Dominującym medium jest Internet, z którego korzystamy za pomocą różnych urządzeń mobilnych. Najczęściej są to: smartfony, tablety, smartwatche, laptopy.

O to, czy Internet jest bezpieczny zapytano studentów pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego. Łącznie w badaniach wzięło udział 74 osoby, przy czym 36 osób, to studenci pierwszego roku pedagogiki (uczestniczący w zajęciach stacjonarnych z przedmiotu Edukacyjne Zastosowania Komputerów), 38 osób, to studenci trzeciego roku pedagogiki (uczestniczący w zajęciach z przedmiotu Profilaktyka Zagrożeń Medialnych). Badania przeprowadzono dwuetapowo w maju 2023 roku. W pierwszym etapie studenci mieli odpowiedzieć w formie eseju na

---

⁹ <https://pierwszekroki.net/o-kampanii/podstawowe-informacje-o-kampanii/> [05.05.23]

¹⁰ A. Mikler-Chwastek, *Wpływ technologii informacyjno-komunikacyjnych na rozwój fizyczny i motoryczny małego dziecka*, Wyd. Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2020, s. 31

¹¹ M. Cackowska, *Możliwości nowych technologii w edukacji i rozwoju małych dzieci. Przegląd mobilnych aplikacji interaktywnych*, Wyd. Naukowe Katedra, Gdańsk 2016, [w:] *Smartfon i tablet w dziecięcych rękach*, red. H. Bougsiaa, M. Cackowska, L. Kopciewicz, T. Nowicki, Wyd. Naukowe Katedra, Gdańsk 2016, s. 378.

¹² M. Spitzer, *Cyberchoroby*, Wyd. Dobra Literatura, Słupsk 2016, s. 229.

¹³ M. Rowicka, *Brzdąc w sieci i Brzdąc w sieci 2.0 – informacje o projektach naukowych dotyczących korzystania z urządzeń cyfrowych przez małe dzieci*, Psychologia Wychowawcza Nr 26/2022, s. 103.

pytanie: Czy jesteśmy bezpieczni w Internecie? Po napisaniu eseju mieli go zamieścić na portalu edukacyjnym Uniwersytetu Gdańskiego. W drugim etapie studenci na zajęciach prezentowali swoje opinie, dyskutowali, argumentowali, czasem się spierali. W obu grupach studenci wskazywali na dualistyczny charakter sieci, pozytywny i negatywny, przy czym zdecydowanie bardziej krytycznie oceniali swoje bezpieczeństwo w Internecie studenci pierwszego roku, ponad 58% badanych postrzegając zagrożenia więcej niż korzyści. Studenci trzeciego roku pedagogiki wskazywali na zagrożenia, ale ich opinie były wyważone i skoncentrowane na wiedzy o zapobieganiu problemom generowanym przez sieć. Wielu z nich posługiwało się rozwiązaniami z zakresu edukacji medialnej w celu ochrony przed manipulacją, czy zetknięciem się ze zjawiskami patologicznymi związanymi z przestępczą działalnością niektórych użytkowników Internetu¹⁴.

Korzyści jakie daje współczesny Internet w opinii studentów obu badanych grup można pogrupować w następujące dziedziny:

- edukacja - dotyczy uczniów, studentów, nauczycieli, osób kształcących się i obejmuje uczestniczenie lub prowadzenie zajęć zdalnych edukacyjnych (lekcji, wykładów, ćwiczeń itp.) za pośrednictwem aplikacji, na komputerze lub urządzeniu mobilnym np. MsTeams, Zoom itp.. Pandemia Covid-19 zmusiła nauczycieli i uczniów do wdrożenia się do pracy zdalnej, niektóre z uzyskanych pospieszenie i dalej ulepszane umiejętności są z powodzeniem kontynuowane w czasie postpandemicznym, Studenci podkreślali możliwość spotykania się w sieci z prowadzącymi poza zajęciami, możliwość zdalnego realizowania wspólnych projektów itp.

- zakupy online – wiele osób rozpoczęło korzystanie ze sklepów online w czasie pandemii. Obecnie zakupy przez Internet stały się bardzo powszechne. Sprzyja temu sieć paczkomatów, które są łatwe w obsłudze i znajdują się z reguły blisko domu. Zakupy można zamawiać z opcją dostarczenia przez kuriera. Przez Internet można także zamawiać usługi.

- bankowość elektroniczna – większość osób obecnie dokonuje stałych, lub okresowych płatności przez Internet,

- rezerwacje i zamówienia – można rezerwować hotele, bilety lotnicze, bilety do kina i na koncerty, zamawiać zdalnie miejsce w restauracji, jedzenie itd.

- komunikacja – możemy rozmawiać w czasie rzeczywistym, lub wymieniać się wiadomościami przez różne platformy komunikacyjne takie, jak: poczta e-mail, komunikatory internetowe, media społecznościowe,

- rozrywka i multimedia – przez Internet możemy oglądać filmy, słuchać muzyki, czytać e-booki, grać w gry online, oglądać transmisje na żywo,

- opieka zdrowotna – w czasie pandemii konsultacje ze specjalistami odbywały się w większości zdalnie, obecnie jest możliwa podobna forma telemedycyny, obecnie stosowana do zamawiania leków, sprawdzania wyników badań, czy uzyskiwania informacji zdrowotnych,

- administracja publiczna – można korzystać z usług administracji publicznej składać wnioski, płacić podatki itp.¹⁵

W obu badanych grupach studenckich dostrzeżono wiele zagrożeń w Internecie, przy czym studenci trzeciego roku uważali (95% badanych), że większość niebezpieczeństw wynika z niewiedzy, lub nieuwagi użytkowników sieci. Starsi studenci nie obawiają się funkcjonowania w sieci, bo znają zagrożenia, ale też wiedzą jak się zabezpieczać przed nimi.

Poniżej przedstawiono najczęściej wymieniane przez studentów obu badanych grup zagrożenia ze strony mediów wraz z przykładami wypowiedzi:

- **cyberprzestępczość** – „Jednym z największych zagrożeń jest cyberprzestępczość. Sposobów na oszustwo jest wiele- fałszywe kody QR, nieprawdziwe SMS-y i maile, złośliwe oprogramowanie, nielegalne strony internetowe itd. Wiele osób pada ofiarą cyberprzestępców,

---

¹⁴ K. Wenta, *Edukacja na rzecz bezpieczeństwa w Sieci informacyjnej*, [w:] *Edukacja medialna w świecie nowoczesnym*, red. B. Siemieniecki, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2012, s. 200.

¹⁵ Opinie studentów zawarte w esejach, badania własne.

ponieważ nie mają wiedzy na temat bezpiecznego korzystania z sieci i nie zachowują odpowiednich środków ostrożności.”

- **kradzież danych osobowych** – „Mimo tego myślę, że nikt nie pozostawia kluczy w drzwiach głęboko wierząc w to, że nikt nie skorzysta z okazji. Dlaczego? Bo znamy konsekwencje tego typu działań. Moje pytanie więc brzmi dlaczego pozostawiamy nasze życie internetowe bez tego typu zabezpieczenia? Pozostawiamy zapisane hasła, wrzucamy posty z danymi wrażliwymi, wysyłamy wstydlive zdjęcia... Robimy to wszystko albo ignorując wynikające z tego konsekwencje, albo z braku wiedzy o nich. W obu przypadkach mamy do czynienia z zagrożeniem, jednak to zagrożenie wynika nie z szeroko pojętego Internetu tylko z nas samych.”

- **hakerzy** – „W Internecie możemy stać się ofiarą hakerów, którzy przechwytyją nasze dane osobowe, loginy i hasła do kont bankowych, poczty elektronicznej czy portali społecznościowych. Skutkuje to tym, że możemy stracić pieniądze, od czego niekiedy dzieli nas tak na prawdę jedno kliknięcie w link.”

- **hejt** – „Hejt niesie za sobą wiele nieprzewidzianych dla człowieka konsekwencji i nieprzewidzianych krytycznych skutków, które mogą prowadzić do czynności destrukcyjnych jak i negatywnych, których jak najlepiej unikać. Coraz bardziej widoczne staje się już u najmłodszych samookaleczenie, problemy psychiczne, problemy z odżywianiem czy w najgorszym przypadku próba samobójcza. W Internecie bardzo łatwo wykraść komuś dane, włamać się na konto, oczerniać publicznie.”

- **cyberprzemoc** – „Jednym z najważniejszych zagrożeń w Internecie jest cyberprzemoc. Osoby dokonujące cyberprzemocy używają Internetu do zastraszania, obrażania, szkalowania oraz szkodenia innym. Może to obejmować przekazywanie obraźliwych wiadomości, publikowanie poniżających treści w mediach społecznościowych, wyśmiewanie innych online, a nawet stosowanie szantażu czy szpiegostwa. Cyberprzemoc może prowadzić do poważnych skutków psychicznych, emocjonalnych i społecznych, takich jak depresja, niskie poczucie własnej wartości, izolacja społeczna i nawet samobójstwo.”

- **fake newsy** – „Kolejnym zagrożeniem są fałszywe informacje/wiadomości, zwane fake newsami. Coraz trudniej jest odróżnić prawdę od kłamstwa. Sztuczna inteligencja oraz tzw. boty internetowe potrafią generować setki tysięcy fałszywych wiadomości, które często pojawiają się na portalach społecznościowych i w innych źródłach informacji. Współcześnie trudno jest rozróżnić czy dana informacja pochodzi ze sprawdzonego źródła, czy oparta jest na faktach, czy raczej została stworzona na bazie nieprawdziwych wiadomości. Co więcej zdarza się, że fake newsy mają wpływ na wybory polityczne oraz na decyzje podejmowane przez instytucje publiczne.”

- **wirusy komputerowe** – ”Przede wszystkim poważnym i powszechnym zagrożeniem w Internecie są wirusy – szkodliwe oprogramowania, które mają zdolność powielania się przez pliki. Rozprzestrzeniają się poprzez ściąganie niesprawdzonych plików z Internetu czy zgranie pliku z dysku na dysk zewnętrzny. Istnieją różne ich rodzaje: tzw. robaki, konie trojańskie (trojany), tworzące dziury w systemie oraz bardzo groźny rootkit – maskujący obecność szkodliwych programów, jest trudny do wykrycia, ponieważ nie występuje jako osobna aplikacja. Wirusy takie umożliwiają hakerowi wniknięcie do systemu, kradzież danych lub infiltrację. Możemy skutecznie przeciwdziałać tym systemom poprzez zakup programu antywirusowego, jednak nawet w ich przypadku należy być uważnym i ostrożnie dobierać sprawdzone marki.”

- **uzależnienie** – „Atrakcyjność, wszechstronność i wszechobecność Internetu powoduje, że łatwo możemy stać się uzależnieni od kolorowego ekranu. W szczególności na tak silny wpływ nowych mediów narażone są dzieci, które często wolą cyfrowy świat, od tego co się dzieje w rzeczywistości.”

Wymienione powyżej przykładowe opinie studentów pedagogiki na temat zagrożeń w Internecie wskazują na dobrą orientację studentów w zakresie przeciwdziałania cyberprzestępczości. Temat bezpieczeństwa w sieci spotkał się z dużym zainteresowaniem badanych. Przesłane eseje zawierały bardzo dużo informacji, często nawiązujących do literatury,

wzbogaconych pogłębioną refleksją osobistą. To zainteresowanie pokazuje jak ważna jest tematyka zagrożeń w sieci. Jednocześnie bardzo budująca jest deklarowana potrzeba stałej edukacji w tym zakresie. Edukacja medialna rozumiana jako wychowanie do mediów prowadzona jest w ramach pedagogiki medialnej, która na bieżąco aktualizuje wiedzę i prezentuje wyniki najnowszych badań¹⁶.

Zakończenie

Nie ma możliwości zatrzymania, ani ukierunkowania rozwoju nowoczesnych technologii. Każda dekada XXI wieku zaskakuje nowymi rozwiązaniami technologicznymi. W pierwszej dekadzie pojawiły się nowe media, czyli media interaktywne związane z powstaniem technologii Web 2.0¹⁷. W drugiej dekadzie XXI wieku wzrosło znaczenie mobilności wraz ze zwiększaniem się popularności smartfonów. Rozwój nowoczesnych technologii we wszystkich dziedzinach życia to nie tylko korzyści dla człowieka, ale także ogromne zagrożenia związane z nowym znaczeniem zjawiska terroryzmu w cyberprzestrzeni. Cyberterroryzm jest związany z łatwym rozprzestrzenianiem się idei terroru w sieci oraz siłowym rozwiązywaniem sporów światopoglądowych w realnym świecie¹⁸.

Trudno przewidzieć dalszy rozwój mediów, ale istnieje kilka trendów, które mogą zaważyć na przyszłości. Jednym z takich wyłaniających się trendów jest wzrost znaczenia sztucznej inteligencji w wielu dziedzinach życia. Chat GPT, który zdominował dyskusje nie tylko naukowców na całym świecie na początku 2023 roku jest obecnie najgorętszym tematem na świecie. Oczekuje się, że sztuczna inteligencja może w dużej mierze zmniejszyć zagrożenia sieciowe poprzez nowe narzędzia i mechanizmy ochrony użytkowników sieci.

Streszczenie:

Od początku XXI wieku rozwój Internetu przyspieszył, ale wraz z wieloma korzyściami pojawiło się także dużo zagrożeń dla rozwoju dziecka i zdrowego funkcjonowania ludzi w społeczeństwie. Stałe diagnozowanie zjawiska bezpieczeństwa w sieci jest konieczne, bo zmiany w tym zakresie są bardzo dynamiczne. Tekst powyższy prezentuje tematykę zagrożeń w kontekście myśli pedagogicznej, stąd część badawczą stanowią opinie studentów pedagogiki na temat bezpieczeństwa w mediach. Studenci starszych lat lepiej orientują się w bezpiecznym korzystaniu z Internetu niż studenci I roku pedagogiki, ale obie grupy są otwarte na poszukiwanie i stosowanie reguł bezpiecznego korzystania z sieci.

Słowa kluczowe: media, urządzenia mobilne, bezpieczeństwo, Internet, smartfony

Summary:

Since the beginning of the 21st century, the development of the Internet has accelerated, but along with many benefits, there have also been many threats to the development of the child and the healthy functioning of people in society. Constant diagnosing of the phenomenon of network security is necessary, because changes in this area are very dynamic. The above text presents the subject of threats in the context of pedagogical thought, hence the research part consists of the opinions of pedagogy students on safety in the media. Older students are better versed in the safe use of the Internet than students of the first year of pedagogy, but both groups are open to searching for and applying the rules of safe use of the Internet.

Key words: media, mobile devices, security, Internet, smartphones

Bibliografia:

---

¹⁶ A. Roguska, *Wstęp*, [w:] *Media w edukacji. Obszary lokalności – różnorodność współczesności*, Wydawca: Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży „SZANSA”, Siedlce 2013, s. 12.

¹⁷ P. Levinson, *Nowe media*, Wyd. WAM, Kraków 2010 s. 16.

¹⁸ J. Bednarek, *Teoretyczne i metodologiczne podstawy badań nad człowiekiem w cyberprzestrzeni*, [w:] *Cyberświat możliwości i zagrożenia*, red. J. Bednarek, A. Andrzejewska, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2009, s. 32.

1. Bąk A., *Korzystanie z urządzeń mobilnych przez małe dzieci w Polsce*, Fundacja Dzieci Niczyje 2015.
2. Bednarek J., *Teoretyczne i metodologiczne podstawy badań nad człowiekiem w cyberprzestrzeni*, [w:] *Cyberświat możliwości i zagrożenia*, red. J. Bednarek, A. Andrzejewska, Wyd. Akademickie Żak, Warszawa 2009.
3. Cackowska M., *Możliwości nowych technologii w edukacji i rozwoju małych dzieci. Przegląd mobilnych aplikacji interaktywnych*, [w:] *Smartfon i tablet w dziecięcych rękach*, red. H. Bougsiaa, M. Cackowska, L. Kopciewicz, T. Nowicki, Wyd. Naukowe Katedra, Gdańsk 2016.
4. Daciuk K., *Negatywne oddziaływanie mediów na sferę emocjonalną dzieci*, [w:] *Zagrożenia ze strony mediów*, red. G. Penkowska, Wyd. Naukowe Katedra, Gdańsk 2017.
5. Desmurget M., *Teleoglupianie. O zgubnych skutkach oglądania telewizji (nie tylko przez dzieci)*, Wyd. Czarna Owca, Warszawa 2012.
6. Kopeć E., *Gry komputerowe a rozwój społeczny dziecka*, [w:] *Świat wirtualny a świat realny*, red. Ks. Prof. Dr hab. Jan Zimny, Katedra Pedagogiki Katolickiej, Stalowa Wola 2013.
7. Levinson P., *Nowe nowe media*, Wyd. WAM, Kraków 2010.
8. Mikler-Chwastek A., *Wpływ technologii informacyjno-komunikacyjnych na rozwój fizyczny i motoryczny małego dziecka*, [w:] *Dziecko-media-rozwój*, red. N. Bednarska, Wyd. Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2020.
9. Penkowska G., *Media w przestrzeni społecznej – wprowadzenie do problematyki wykorzystania smartfonów w różnych dziedzinach życia*, [w:] *Smartfon uniwersalne medium początku XXI wieku*, red. G. Penkowska, Wyd. Naukowe Katedra, Gdańsk 2018.
10. Podstawowe informacje o Kampanii *Pierwsze kroki w (Cyber)Świecie* (online), <https://pierwszekroki.net/o-kampanii/podstawowe-informacje-o-kampanii/>
11. Roguska A., *Wstęp*, [w:] *Media w edukacji. Obszary lokalności – różnorodność współczesności*, Wydawca: Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży „SZANSA”, Siedlce 2013.
12. Rowicka M., *Brzdąc w sieci i Brzdąc w sieci 2.0 – informacje o projektach naukowych dotyczących korzystania z urządzeń cyfrowych przez małe dzieci*, *Psychologia Wychowawcza* Nr 26/2022
13. Rowicka M., Bujalski M., *Raport z badania: „Brzdąc w sieci-zjawisko korzystania urządzeń mobilnych przez dzieci w wieku 0-6 lat*, Akademia Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2020
14. Spitzer M., *Cyberchoroby*, Wyd. Dobra Literatura, Słupsk 2016
15. Wentka K., *Edukacja na rzecz bezpieczeństwa w Sieci informacyjnej*, [w:] *Edukacja medialna w świecie ponowoczesnym*, red. B. Siemieniecki, Wyd. Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2012.